

Kalendarium życia i twórczości ks. Twardowskiego

1915 Urodzony 1 czerwca w Warszawie, syn Jana Twardowskiego (1881-1945), absolwenta Szkoły Technicznej, rachmistrza i mechanika na kolei, od 1918 r. zawiadowcy warsztatów parowozowych Warszawa Główna, w końcu radcy w Ministerstwie Komunikacji, i Anieli z Komderskich (1890-1971), która prowadziła dom, wychowując czworo dzieci. Rodzeństwo 1. Halina Truszkowska, historyk; 2. Lucyna Knichowiecka, farmaceutka; 3. Maria Twardowska, bibliotekarka, nie żyje. Komderscy mieli majątek Oleksiank; k. Mińska Mazowieckiego. W dzieciństwie poeta mieszka w Warszawie, ale często odwiedza Druchowo k. Płocka, majątek wuja, Wacława Komderskiego, urzędnika bankowego (stąd m.in. zainteresowania przyrodnicze i dobra znajomość wsi polskiej). Rodzina ewakuowana w głąb Rosji (25 IX 1915), powraca do Warszawy 13 VII 1918r.

1922 Rozpoczyna naukę w szkole powszechnej.

1927 Rozpoczyna naukę w znanym Gimnazjum im. Tadeusza Czackiego w Warszawie, w klasie matematyczno-przyrodniczej. Obudzenie się zainteresowań przyrodniczych dzięki wybitnym profesorom gimnazjalnym. Prof. Stanisław Pawłowski, przyrodnik, uczy młodzież rozpoznawania w naturze oraz nazywania gatunków zwierząt i roślin. Prof. Władysław Kociejowski, późniejszy dyrektor Ogrodu Botanicznego w Warszawie, wprowadza poetę w arkana biologii. Twardowski bierze prywatne, pogładowe lekcje przyrody w terenie u prof. Gustawa Wuttke (zm. 23 X 1973 r.), przyrodnika, geografa i geologa, odbywa z nim pamiętne "wycieczki geograficzne". Także - po wojnie - u prof. Sergiusza Riabinina.

1933 Debiutuje na łamach międzyszkolnego pisma uczniowskiego "Kuźnia Młodych", z którym współpracuje do r. 1937, drukując wiersze i nowele. Pierwsze próby poetyckie, którym patronuje poezja Skamandra oraz Józefa Czechowicza. Swoje juvenilia drukuje w "Antenie", "Locie", "Kuźni Młodych". Rozpoczyna prowadzenie Poradnika literackiego na łamach "KM". W środowisku "KM" poznaje szereg utalentowanych literacko kolegów, m. in.: Erwina Axera, Kazimierza Brandysa, Aleksandra Czyżewskiego, Józefa Garlińskiego, Pawła Hertza, Jana Kotta, Kazimierza Koźniewskiego, Ryszarda Matuszewskiego, Jerzego Pietrkiewicza, Włodzimierza Pietrzaka, Tadeusza Różewicza, Adolfa Sowińskiego, Tadeusza Zelenaya, Eugeniusza Zielińskiego, Wojciecha Żukrowskiego.

1935 W opracowanej przez Wacława Mrozowskiego Antologii współczesnej poezji szkolnej (Nakł. "Kuźni Młodych", Warszawa) ukazują się trzy wiersze Twardowskiego: *** (O dziwna, moja tęsknota...). Topiel, Wiersz do Cypriana Norwida. Rozpoczyna studia polonistyczne na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu im. J. Piłsudskiego w Warszawie, jako słuchacz m.in. prof. Wacława Borowego.

1936 Po krwawo stłumionej manifestacji bezrobotnych we Lwowie (14 IV) podpisuje protest w liście otwartym pisarzy warszawskich, opublikowany na łamach "Lewaru". Otrzymuje świadectwo maturalne w Gimnazjum im. T. Czackiego. W wydawnictwie Hoesicka ukazuje się książkowy debiut poetycki Powrót Andersena (dat. 1937, nakł. 40 egz.).

1939 Po wybuchu II wojny pozostaje w Warszawie i wstępuje do AK. W okresie wojny publikuje wiersze w prasie podziemnej. Powstają wiersze m.in. Matka Boska Powstańcza, Kolumna Zygmunta.

1944 Udział w Powstaniu warszawskim. Uczestniczy w walkach na Woli, zostaje ranny, tuła się po szpitalach następnie - "cudem" - przedostaje w okolice Kielc. Dom rodzinny poety zostaje zniszczony. Rozpoczyna studia teologiczne w konspiracyjnym Seminarium Duchownym w Warszawie, gdzie na roku było tylko 6 kleryków; rokowania dla Kościoła b. niedobre. Przewidywano prześladowania, likwidację wielu świętych.

1945 Rozpoczyna współpracę z krakowskim "Tygodnikiem Powszechnym" [dalej oznaczony skrótem "TP"], trwającą przez 50 lat życia poety, wyjąwszy okres zawieszenie pisma (1953-1956, 13 XII 1981-23 V 1982). Drukuje też wiersze w "Tygodniku Warszawskim", brutalnie zlikwidowanym przez komunistów. 9 września umiera ojciec poety.

1946 Na łamach "Odry" - za pośrednictwem W. Żurkowskiego ogłasza 7 wierszy pod pseudonimem Antoni Derkacz (nr 5, 9, 32, 36) i ważny wiersz pod nazwiskiem (Różaniec, nr 4).

1947 Na skutek zaginięcia rękopisu pisze po wojnie ponownie rozprawę "Godzina myśli" Juliusza Słowackiego pod kierownictwem prof. Wacława Borowego. Na tej podstawie otrzymuje tytuł magistra polonistyki w UW

1948 Otrzymuje 4 lipca święcenia kapłańskie z rąk bpa Wacława Majewskiego, W lipcu przybywa do parafii w Żbikowie k. Pruszkowa, gdzie będzie wikarym przez trzy lata. Księża nękani są przez Urząd Bezpieczeństwa, bezpodstawnie przesłuchiwani, a na plebani! przeprowadza się rewizje. Tutaj przybywa z wizytacją nowo wybrany prymas Polski, ks. Stefan Wyszyński. Twardowski rozpoczyna pracę jako katecheta w Państwowej Szkole Specjalnej dla dzieci upośledzonych oraz w szkole wiejskiej w Koszajcu. W związku z sytuacją polityczną pisze wiersze do szuflady, zachęcany przez Jerzego Zawieyskiego (1955) i Stefanę Skwarczyńską do kontynuowania twórczości poetyckiej. Czas wakacji spędza w Głoskowie k. Piaseczna, pod Warszawą, jako "kapelan kościoła" i gość Sióstr Szarytek. Tutaj powstają stopniowo Znaki Ufności (1070).

1952 Przeprowadza się do Warszawy i obejmuje katechezę Gimnazjum im. A. Sowirskiego na Woli (co trwa do 1956). Wikary kościołach: Św. Stanisława Kostki na Żoliborzu, Matki Boskiej Nieustającej Pomocy na Saskiej Kępie, Wszystkich Świętych przy pl. G. bowskim. W latach 50. powstaje wiersz bez tytułu, dedykowany Prymsowi Stefanowi kard. Wyszyńskiemu przebywającemu w areszcie do u SS. Nazaretanek w Komańczy ("Kocham deszcz, która pa czasami w Komańczy..." - później drukowany też pod tytułem "Komańcza").

1956 Pracuje w Pruszkowie, ponownie w szkole dla dzieci upośledzonych. Zamieszkuje (do 1960) na Żoliborzu, przy koście św. Stanisława Kostki, gdzie odwiedzany jest przez wielu piszących, m. in. Jerzego Zawieyskiego, któremu czyta szereg swych wierszy. Zawiejsia organizuje w Laskach k. Warszawy pierwszy wieczór poetycki Twardowskiego. Wśród publiczności byli także obaj księża Fedorowiczowie i s.

Teresa Landy. Teczkę wczesnych wierszy poety przekazano M. Elżbiecie z warszawskiego Karmelu.

1959 Zachęcony przez J. Zawieyskiego, debiutuje powtórnie tomikiem Wierszy, pod wspólną okładką z tomikiem ks. Pawła Heintscha, Niepowrotne godziny (Wyd. "Pallottinum", Poznań).

1960 Na łamach "Tygodnika Powszechnego" (nr 40) ukazuje się Litania, wielokrotnie już przedrukowywana później pt. Polska litania w czasopiśmie i jako druk zwarty. Zamieszkuje przy Klasztorze Nawiedzenia N.M. Panny Sióstr Wizytek w Warszawie, przy Krakowskim Przedmieściu, gdzie pełni funkcję rektora (do emerytury). Prowadzi duszpasterstwo dzieci, utrzymuje kontakty ze środowiskiem literackim i artystycznym. Jest także spowiednikiem chorych w szpitalach.

1966 Wśród studentów KUL żywe zainteresowanie poezją Twardowskiego, czego dowodem praca Janiny Stręciwilk i Marii Wójcickiej oraz szkic ostatniej, zamieszczony na łamach "Polonisty. Pisma Koła Studentów KUL" (1967, nr 1).

1969 W felietonie Spodka [Marka Skwarnickiego] sygnalizuje się wyjątkowość poezji Twardowskiego wraz z apelem, by twórczość tę dostrzegli krytycy i wydawcy ("TP", nr 43). Felieton wywołuje dyskusję, z której wynika, że poezja Twardowskiego jest przedmiotem referatów na KUL (Andrzej Markowski, "TP", nr 46). Czytelnicy apelują do wydawców o tomik poezji, a także wskazuje się na konieczność tłumaczeń na obce języki (Talmira Grzegorzewska, "TP", nr 48).

1970 Ukazuje się tom poetycki Znaki ufności (Społeczny Instytut Wydawniczy "Znak", Kraków), zyskując duży rezonans w prasie. Drugie wydanie rozchodzi się wyłącznie drogą subskrypcji. W plebiscycie czytelników "Kurieru Polskiego" uznano ZU za jedną z najważniejszych książek roku. Liczne spotkania autorskie w całej Polsce, prawie zawsze przy kompletach publiczności. Odtąd przekłady wierszy na różne języki europejskie. Odbywa podróże z odczytami do Szwajcarii, Austrii, Anglii. Początek przyjaźni z wybitną poetką Anną Kamińską, co poświadczono jest w Notatniku (por. 1982, 1987). Pojawiają się pierwsze audycje radiowe z poetą, przegrywane na kasety, krążą w środowiskach kapłańskich i kleryckich oraz laikatu, związanego z kościołem.

1971 Kilka utworów przekłada na niemiecki Kari Dedecius, publikując je w antologii Worte in der Wüste. Na łamach londyńskich "Wiadomości" (nr 27-28) ukazuje się pokaźny wybór 20 wierszy ks. Twardowskiego, dokonany przez Jerzego Pietrkiewicza i opatrzony słowem wstępnym. 7 lipca umiera matka poety, Aniela z Komderskich Twardowska.

1972 W antologii Andrzeja Lama Kolumbowie i współcześni zamieszczono 10 wierszy J. Twardowskiego.

1973 Ukazuje się prozatorski Zeszyt w kratkę. Rozmowy z dziećmi i nie tylko z dziećmi (S. I. W. "Znak", Kraków). Ukazuje się przekład ZU na niemiecki, dokonany przez dr. Alfreda Loepfe pt. Ich bitte urn Prosa. Umiera 23 października prof. Gustaw Wuttke, geograf i podróżnik, zaprzyjaźniony z poetą, także z Anną Kamińską.

1974 W antologii Anny Kamińskiej, *Od Leśmiana. Najpiękniejsze wiersze polskie*, ukazuje się tekst oraz interpretacja Niewidomej dziewczynki.

1975 Ukazuje się w Warszawie maszynopiśmienna edycja wierszy wybranych pt. *W ludzkich okularach*, mieszcząca przeważnie teksty publikowane drukiem, ok. 60 wierszy.

1978 Otrzymuje nagrodę im. Brata Alberta. Pierwsze opracowanie naukowe twórczości poety, dokonane przez Marię Jasińską-Wojtkowską (KUL, por. Og. 1978).

1979 Ukazują się *Poezje wybrane* nakładem Ludowej Spółdzielni Wydawniczej (Warszawa) w wyborze i ze wstępem Autora w serii Biblioteka Poetów Exlibris. Pierwsza publikacja książki w oficynie niekatolickiej. Jako autor jedyne tomu zaliczony w poczet klasyków współczesnej poezji.

1980 Ukazuje się w Krakowie tom poetycki *Niebieskie okulary* (s. I. W. "Znak"). Ukazuje się w Warszawie, poza zasięgiem cenzury, obszerny wybór poezji *W kolejce do nieba*, jako maszynopis powielany. Ukazuje się w Lipsku przekład na niemiecki *Zeszytu w kratkę* dokonany przez Theo Mechtenberga (*Langweilig ist es in der Kirche nie...*). Ukazuje się *Fröhlich auf dem Weg zu Gott* w austriacko-niemieckiej Oficynie Styria, kolejny przekład ZwK. Otrzymuje nagrodę PEN-Clubu im. R. Gravesa za tom wierszy *Poezje wybrane* oraz medal im. Janusza Korczaka.

1981 Ukazuje się w Lipsku (St. Benno Verlag) tom *Twardowskiego Geheimnis des Ldcheins* w wyborze, przekładzie Karin Wolff, zawierający ok. 90 wierszy. Poeta pisze przedmowę do książki *Tomasza a Kempis De imitatione Christi*. O naśladowaniu Chrystusa w przekładzie Anny Kamińskiej, Warszawa. Jest to jedyna dotąd wspólna publikacja zaprzyjaźnionych autorów.

1982 Ludowa Spółdzielnia Wydawnicza, bez zgody poety, poszerza edycję z r. 1979 i wydaje pod nowym tytułem wybór poezji z r. 1979 jako *Rachunek dla dorosłego* (Warszawa). Ukazuje się *Notatnik 1965-1972*, zawierający szereg uwag o przyjaźni z księdzem-poetą (por. 1987).

1983 Ukazuje się w Krakowie tom poetycki *Który stwarzasz jagody* (Wyd. Literackie) w wyborze Andrzeja Kaliszewskiego. Nagroda poetycka im. M. Sępa Szarzyńskiego, przede wszystkim za *Rachunek dla dorosłego*. Poeta wyjeżdża do Paryża, by głosić tam rekolekcje dla emigracji.

1984 Ukazuje się w Poznaniu tom poetycki Anny Kamińskiej *"Dwie ciemności. Wybór poezji"*, Wyd. "W Drodze". Tu szereg utworów związanych z osobą ks. Twardowskiego.

1985 Poza zasięgiem cenzury ukazuje się tom poetycki *"Rwane prosto z krzaka"* jako maszynopis powielony (Wydawnictwo "Żytnia", Wyd. "Wiedza"). Otrzymuje od Fundacji Alfreda Jurzykowskiego nagrodę, którą odbiera w Nowym Jorku.

1986 Nakładem Archidiecezji Warszawskiej ukazuje się, w opracowaniu Jacka Giebułłowicza, najobszerniejszy dotąd wybór wierszy *Nie przyszedłem pana nawracać* (do 1994 osiem wyd.). Ukazuje się tom poetycki *Na osiołku* (Red. Wyd. KUL, Lublin).

Wybór z tomu, pod tym samym tytułem, ukazuje się nieco później w Krakowie (1987), nakładem Literackiej Oficyny Słowa. W poznańskim "Pallottinum" ukazuje się Nowy zeszyt w kratkę. Pod kryptonimem ks. J. T. ukazują się homilie roku liturgicznego B pt. Zapisane w brulionie, publikowane wcześniej w "Przeglądzie Katolickim" (Wyd. Archidiecezji Warszawskiej). Poezja Twardowskiego, coraz popularniejsza w szkole, staje się przedmiotem osobnych omówień polonistycznych. W maju umiera Anna Kamińska.

1987 Ukazuje się tom poetycki Patyki i Patyczki, zawierający dotychczas publikowane teksty, a więc Zeszyt w kratkę, Nowy zeszyt w kratkę oraz rzeczy nowe (7 wyd. do 1994). Staraniem Wydawnictwa "W drodze" ukazuje się w Poznaniu drugi tom Anny Kamińskiej Notatnik 1973-1979, dokumentujący przyjaźń poetki z ks. Twardowskim przeważnie oznaczanym jako "ks. J."). Por. 1982.

1988 Nakładem Księgarni św. Wojciecha w Poznaniu ukazują się rozważania Droga Krzyżowa. Czternaście przystanków smutnych przed jednym wesołym, przeznaczone dla dzieci. Wiersz Polska litania (1960) ukazuje się w Krakowie, nakładem Wydawnictwa "Znak", jako tomik bibliofilski (333 numerowane ręcznie egzemplarze). Nakładem Wyd. Archidiecezji Warszawskiej ukazuje się druga pozycja z cyklu Zapisane w brulionie, zawierająca homilie roku liturgicznego C, drukowane wcześniej w "Przeglądzie Katolickim". Staraniem Edycji Paulińskiej ukazują się Rzymie, na dwu kasetach magnetofonowych (2 x ok. 40 min.), "Utwory wybrane w wykonaniu autora." Poezja i proza. Otrzymuje nagrodę prywatną im. A. Świrszczyńskiej za tom poetycki Który stwarzasz jagody (2 wyd., WL, Kraków 1988). Jury w składzie: A. Sandauer (przew.), Józef Baran, Tadeusz Śiwiak. Wydawnictwo Miniatura z Krakowa przygotowuje bibliofilskie wydanie nagrodzonych wierszy.

1989 Nakładem Wyd. Archidiecezji Warszawskiej ukazuje się tom poetycki Sumienie ruszyło. W tymże Wydawnictwie, pod kryptonimem ks. JT. opublikowano trzeci tom pt. Zapisane w brulionie, homilii roku liturgicznego A, drukowanych wcześniej w "Przeglądzie Katolickim". Nie przyjmuje nagrody za twórczość artystyczną dla dzieci i młodzieży, przyznanej przez ówczesnego prezesa Rady Ministrów, Mieczysława F. Rakowskiego.

1990 W Wydawnictwie Archidiecezji Warszawskiej ukazuje się tom poetycki Sumienie ruszyło i nowe wiersze. Ukazuje się wybór wierszy Stukam do nieba (Warszawa), zawierający utwory o charakterze modlitewnym (do Pana Boga, Matki Bożej, Świętych, Anioła Stróża). Publikacja rozważań Dzieci na Drodze Krzyżowej. Nakładem Księgarni św. Wojciecha ukazuje się wybór wierszy maryjnych poety, Tak ludzka, w układzie chronologicznym Aleksandry Iwanowskiej, z posłowiem Jadwigi Kolarskiej. Jednocześnie to samo w Wyd. Literackim "Parnas" w Poznaniu.

1991 Nakładem Książnicy Szczecińskiej ukazuje się bibliofilski wybór wierszy Nie bój się kochać w oprac. Barbary Arsoby. Nakładem Instytutu Wydawniczego "Nasza Księgarnia" ukazuje się wybór poezji Uśmiech Pana Boga. Wiersze ks. Jana Twardowskiego ilustrowane przez dzieci z Podhala. Ukazuje się nakładem Wyd. Archidiecezji Warszawskiej Wszędy pełno Ciebie, obszerny wybór homilii z lat 1984-1990, publikowanych wcześniej jako Zapisane w brulionie. Krakowskie Wydawnictwo Maszachaba publikuje zbiór anegdot pt. Niecodziennik w serii Biblioteka Nagłosu.

Pojawiają się przekłady wierszy ks. Twardowskiego na węgierski. Staraniem Waldemara Smaszcza ukazuje się w białostockiej Filii Wydz. Humanistycznego UW publikacja książkowe z okazji spotkania ks. J. Twardowskiego z pracownikami i studentami. Ukazuje się Album 70-lecia Parafii Żbikowskiej w red. Franciszka Kwasiborskiego, zawierający również wspomnienie pióra poety.

1992 Nakładem Książnicy Szczecińskiej ukazuje się tom poetycki Nie martw się, w jako druk bibliofilski w oprac. Barbary Arsoby. 18 maja poeta odwiedza Wyższe Seminarium Duchowne w Szczecinie, co alumni uczcili specjalnym numerem pisma "Nazaret". Ukazuje się tom Wierszy (w oprac. W. Smaszcza, Wyd. ŁUK, Białystok), za który poeta otrzymuje nagrodę Warszawskiego Klubu Księgarzy. Z inspiracji m.in. ks. Twardowskiego zostaje opublikowany w Szczecinie tom Czytamy Annę Kamińską (Wydawnictwo Barbara), zawierający m.in. także i teksty poety. Ukazuje się tomik opowiadań dla dzieci Kasztan dla milionera (Wyd. Barbara, Szczecin 1993, ss. 48). Na Uniwersytecie Gdańskim udostępniono w październiku i listopadzie wystawę Niech się pan nie martwi, panie profesorze (pierwsza ekspozycja w 1985 r.), poświęconą twórczości poety, w fotografiach i wyborze Stefana Figlarowicza, przy współpracy Aleksandry Iwanowskiej. Wiersze poety pomieszczono w antologii Lyrisches Quintet. Filnf Themen der polnischen Dichtung, Z polskiego przełożone i wydane przez Karla Dedcciusa (Suhrkamp Verlag, Frankfurt/ Main).

1993 Nakładem Oficyny drukarskiej Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej i Książnicy Miejskiej im. M. Kopernika ukazuje się w Toruniu bibliofilski wybór poezji o ptakach Słowik skowronek. Miniantologia ornitologiczna (Toruń 1993). Ukazuje się w Krakowie tom wierszy związanych z Chrystusem Krzyżak na drogę (Wyd. Znak), ilustrowany fotografiami Piotra Cieśli. Staraniem i w opracowaniu Waldemara Smaszcza ukazuje się w białostockim Wydawnictwie "Łuk" wybór wierszy Tyle jeszcze nadziei. Ukazuje się w poznańskim Wydawnictwie Literackim "Parnas" tom wierszy o przyrodzie Wielkie i małe. Ukazuje się tom poetycki 99 wierszy bez wiedzy i zgody autora (wydanie korsarskie, por. oświadczenie poety z "TP", 1994, nr 13). Ukazuje się proza dla: dzieci, Kasztan dla milionera (Szczecin 1993). Pojawiają się przekłady wierszy na język niderlandzki, słowacki, włoski. Udział w Ogólnopolskiej Sesji Literackiej w Szczecinie poświęconej Annie Kamińskiej. Tłumny wieczór autorski w Klubie "Trzynastu Muz" oraz promocja drugiego wydania Kasztana dla milionera. 4 XI poeta przechodzi zawał serca i i przebywa w szpitalu, następnie, od grudnia do końca stycznia roku następnego, w ośrodku rehabilitacyjnym w Konstancinie, gdzie jest całkowicie wyłączony z życia publicznego. Szkoła Podstawowa Nr 2 w Białymstoku, ul. Bohaterów Monte Cassino 25, otrzymuje imię poety.

1994 Dzięki opracowaniu Aleksandry Iwanowskiej w Wyd. Archidiecezji Warszawskiej cenny tom Trzeba iść dalej czyli spacer biedronki. Wiersze wszystkie 1981-1993, zaopatrzone w bibliografię. Ukazuje się w Sejnach, nakładem Dziecięcej Oficyny Wydawniczej, bibliofilski wybór wierszy Śpieszmy się kochać ludzi w (100 egz.) zdobionych grafikami, wykonanymi w pracowni plastyczne MDK w Sejnach. Na podstawie Patyków i patyczków Bogusław Kien przygotowuje w Szczecinie przedstawienie dla dzieci. Ukazuje się w formacie miniaturowym wybór wierszy Miłość za Bóg zapłać (Warszawa). W wyborze i opracowaniu poety ukazuje się pośmiertny ton poezji przyjaciela z lat szkolnych, Eugeniusza Zielińskiego, Autoportret zmierzchu (Wyd. Literackie "Parnas", Poznań). Rehabilitacja. Powrót do domu przy klasztorze SS. Wizytek.

1995 Ukazują się tłumaczenia wierszy na język niderlandzki staraniem Z. Klimaj-Goczoł, w przekładzie tejże, oraz P. de Windta W maju odbywa się w Warszawie wspólny wieczór poetycki A. vor Wilderode i ks. Twardowskiego.

2000 Otrzymuje nagrodę Sezonu Wydawniczo-Księgarskiego "Ikar 2000", która przyznawana jest za szczególne osiągnięcia w roku kalendarzowym oraz za wybitną dotychczasową działalność.

2001 Zostaje laureatem nagrody TOTUS, nazywanej "katolickim Noblem".

2006 Ksiądz Twardowski zmarł 18 stycznia po godz. 19 w warszawskim szpitalu przy ul. Banacha. Miał 90 lat.